

28
DTAGET
06 06 88

Meddelelser fra

Plantepatologisk Nomenklaturudvalg

(Dansk Plantepatologisk Selskab)

Nr. 10

Maj 1988

ISSN 0900-5102

NYE DANSKE NAVNE PÅ SYGDOMME OG SKADEDYR

<u>Dansk navn</u>	<u>Hidtidige navn</u>	<u>Videnskabeligt/internationalt navn</u>
<u>Virussygdomme</u>		
Tomatdværgbusk	Ingen	Tomato bushy stunt
Tomatbusktop	Ingen	Tomato bunchy top
<u>Svampesygdomme</u>		
Buskildporesvamp*	Sammenhængende ildporesvamp	<i>Phellinus contiguus</i>
Aspildporesvamp	Bævreaspildporesvamp	<i>Phellinus tremulae</i>
<u>Skadedyr</u>		
Bomuldsme ^{llus} **	Ingen	<i>Bemisia tabaci</i>
Saintpaulia-trips**	Forskellige	<i>Frankliniella occidentalis</i>

* Patogen på diverse buske og mindre træer. Angriber desuden tømmer, hvor den forårsager trævlet hvidmuld.

** Polyfage arter.

TIDSFRIST

Ved selskabets generalforsamling den 23. marts 1988 blev det vedtaget, at forslag til nye navne skal være indsendt eller indtelefoneret til formanden for et af udvalgene inden 1. januar, så de kan blive vurderet i udvalgene og udsendt til medlemmerne sammen med indkaldelsen til generalforsamlingen.

Forslag til navne på bakterie-, svampe- og virussygdomme sendes til J.P. Skou, Landbrugsafdelingen, Forskningscenter Risø 4000 Roskilde (tlf. 02-371212, lokal 4115).

Forslag til navne på skadedyr sendes til Jørgen Jørgensen, Parcelvej 56, 2840 Holte (tlf. 02-422990).

FORSLAG TIL OG BRUG AF NAVNE

På baggrund af den vedtagne frist for indsendelse af forslag til nye navne på skadegørere, findes det betimeligt at præcisere opgaverne i de plantepatologiske nomenklaturudvalg.

Enhver iagttager af sygdomme eller skadedyr kan give dem et navn. Det har undertiden ført til flere navne på de samme skadegørere eller til mindre dækkende navne. I Dansk plantepatologisk Selskab er der enighed om det uheldige heri.

På den baggrund nedsatte selskabet for en halv snes år siden nomenklaturudvalg til at vurdere forslag til nye navne og forelægge dem for selskabets generalforsamling til godkendelse. Desuden har Nordiske jordbrugsforskeres Forenings nomenklaturudvalg udarbejdet lister over nordiske navne på sygdomme og skadedyr, hvilket skulle øge kendskabet til eksisterende navne. Formålet er at medvirke til ensartethed i navngivningen, hvorfor det er selskabets håb, at initiativtagerne til nye navne indsender dem til godkendelse, inden de bruges.

Ved navngivningen følger udvalgene dr. Paul Neergaards principper (Navngivning af plantesygdomme på dansk. Tidsskr. f. Planteavl 83: 254-276, 1979), og med hensyn til stavemåden følges Dansk Sprognævns retskrivningsordbog (1986-udgaven). I konsekvens heraf er skrivemåden for ældre navne ført op to date uden ændring af det betydningsmæssige indhold. Som eksempler herpå kan nævnes, at genitiv, endelsen -syge og bindestreg i navnene kun anvendes i ganske særlige tilfælde. Derved er fx navne som byggens bladpletsyge og kartoflens kraterråd blevet til bladplet og kraterråd med eller uden angivelse af værtplantens navn, da det normalt fremgår af teksten.

Skadegørernes botaniske, henholdsvis zoologiske navne, der er fælles for alle sprog, anføres almindeligvis af "brugerne", når de skriver artikler. Det væsentligste formål med det er at præcisere, hvilken skadegører, der eksplicit er tale om, men formålet er også at lette interesserede læsere adgangen til et nærmere studium af skaderne og skadegørerne på andre sprog. Derfor bør man også sikre sig, at de videnskabelige navne, man anvender, er de bedst mulige. Synonymer er selvfølgelig brugbare, men de kan gøre det vanskeligt at finde den nyere litteratur. Et eksempel herpå ses af nedenstående opsats vedrørende *Helminthosporium*.

BOGANMELDELSER

En botanisk og en zoologisk navnebog udarbejdet af udvalg nedsat på initiativ af NJF.

J. Phytopathology 116, 282—288 (1986)

© 1986 Paul Parey Scientific Publishers, Berlin and Hamburg

ISSN 0031-9481

Gjørum, H. B., J. P. Skou, B. Leijerstam, A. Ylimäki and S. Olafsson, Nordic Names of Plant Diseases and Pathogens. Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, København. 547 pp. Soft cover, d.kr. 182,—, ca. DM 50,—.

Nomenclatorial handbooks are indispensable working tools for communication between scientists in any discipline of science. This work primarily serves as a dictionary for North European workers in plant pathology and plant protection. It is sponsored by the "Nordic Agricultural Research Workers Association".

The book comprises the names of about 1200 bacterial and fungal diseases. The main index is arranged in alphabetical order as to the generic (botanical) names of the host plants, followed by the scientific names of causal organisms and then on the same line by the disease names in English, Finnish, Danish, Norwegian and Swedish. Hence the names of the 1200 diseases are set up in columns, language by language, so an immediate comparison is possible. In addition there is a separate list of about 120 names of Icelandic plant diseases, which is almost all existing diseases of this country. A corresponding index of pathogens arranged in alphabetical order facilitates the use of the book.

All scientific names are as far as possible checked for taxonomical validity and correct author names and brought up to date in relation to the modern literature of which some of the more important are listed. The book therefore contributes to eliminate the nomenclatural confusion which exists in the bacteriological and mycological literature.

As far as the range of host plants is concerned the authors have given priority to cultivated plants in North European agriculture, horticulture and forestry, but also some weeds and wild plants are included.

"Nordic Names of Plant Diseases and Pathogens" has been worked out with care and precision. Without doubt it will serve as a useful lexical book not only for nordic workers in plant pathology and plant protection, but also for scientists in other countries working in these fields.

G. KOVÁCS and V. SMEDEGAARD-PETERSEN, Copenhagen

Ugeskrift for Jordbrug 1987, nr. 42

Nordiske navne på skadedyr og nogle nyttedyr

NJF-rapport nr. 37: Nordiske navne på skadedyr og nogle nyttedyr. Af Jørgen Jørgensen, Sigurður Olafsson, Guðmund Taksdal, Jan Pettersson og Anna-Lisa Varis. 1. udgave, 188 sider, 30 kr. ekskl. moms. Udgiver: Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab.

Er det nu nogen nytte til, at fem nordiske videnskabsmænd, med professor Jørgen Jørgensen som dansk repræsentant, igennem over 20 år har brugt en del af deres tid på at stille 1200-1300 navne i række, gentaget i seks kolonner, hver med sit sprog?

Jo, det viser sig at ville blive en overordentlig nyttig bog at have ved hånden. Der er flere gode anvendelser. En af de vigtigste er, at der for alle de nævnte arter og slægter m.m. er latinske navne. Man kan let og ligetil slå det for tiden gængse latinske navn op, når man kender det

danske. Og for en dansker lige så vigtigt: man kan skaffe sig oversættelse af ganske mange engelske dyrenavne til latin eller dansk. Hvem kunne ellers vide, at en »brown chafer« er det samme som en natoldenborre, eller i øvrigt at det »bärfis«, man læser om i sin svenske roman, er en stinktæge (på engelsk en »shield bug«)?

Gennem registre for hvert sprog, altså latin, engelsk, finsk, dansk, norsk, svensk, kan man finde frem til den spalte, hvor navnet optræder og så tage oversættelsen til sig. Desuden er der et lille islandsk appendiks.

En mængde personer, der beskæftiger sig med dyr fagligt eller blot læser om dem, vil have nytte af værket, og det burde være aldeles obligatorisk på de store forlag, hvor man kan finde på at udgive populære dyrebøger. For de danske oversættere eller »fabrikanter« af slige bøger har nemlig en blomstrende evne til selv at foretage nav-

neopfindelser, fordi de ikke ved, at dyret har dansk navn i forvejen.

Konsulenter af mange slags vil også have glæde af værket, ja selv skoleelever og ministeralembedsmænd kan få brug for det til diverse opgaver.

Artsudvalget vil jo altid kunne diskuteres. Her er det dog nærmest større end forventet. En spindemide, en mariehøne (ladybird), ja selv en kronhjort kunne man måske forvente. De findes. Men at også en sanglærke er med, er nok uventet. Man kan dog heldigvis - ikke se på navnet, om det er som skadedyr eller som nyttedyr, omend man har sin mistanke.

Bogen, som er i A4 format, er eminent nyttig. Den kan dog ikke prale af sit stencillignende tryk. Det mangler både i direkte og overført forstand prikken over i-et. Undværes kan bogen dog ikke, heller ikke på bibliotekerne. Og det må siges, at dens pris mere end kompenserer for trykket.

Broder Bejer
Zoologisk institut
KVL

To bøger om sygdomme og skadedyr i mark og have.

Med hensyn til bøgernes faglige indhold henvises til Marianne Thinggaards udmærkede anmeldelse i Ugeskrift for Jordbrug 1988, nr. 9, side 266-269. Her skal der blot anføres nogle bemærkninger angående de danske og videnskabelige navne.

Frank Hejndorf og Lars A. Hobolth. Den grønne bog. Haveplanternes sygdomme og skadedyr. 18. udgave 288 sider, 198 kr. DSR Forlag, KVL 1988.

Selv i moderne udstyr er det væsentligt at tage hensyn til sin målgruppe og genkendelsens glæde. Det har forfatterne gjort med hensyn til navnene. De danske navne følger overvejende traditionen fra tidligere udgaver og kun i begrænset omfang dr. Paul Neergaards principper. Ikke sjældent er der tale om en symptombeskrivelse snarere end om et egentligt navn, fx døde brune rødder, døde småknopper, gråhvid belægning og nedvisning af blade. Undertiden skyldes det, at sygdommen aldrig har fået et dansk navn. I alle tilfælde ville et navn gøre det lettere at referere til sygdommens omtale i bogen.

Ejendommeligt er det fx at se angivet, at korsblomsten peberrod skulle blive angrebet af "kurvblomsternes hvidrust", og at "tjørneroser" er angreb af tjørnegalmyg.

Med hensyn til de videnskabelige navne er der i vid udstrækning anvendt synonymmer til de navne, man anvender i dag. Kun et eksempel skal anføres. Der nævnes angreb af en række arter af *Gloeosporium*. I en del tilfælde er de synonymmer af hinanden, hvortil kommer, at slægten er så dårligt defineret, at den er helt forkastet og arterne overført til andre eller nyoprettede slægter.

Ejendommeligt er det fx at se tørveskimmel anført med sit nutidige navn i forbindelse med champignon men med et synonym, hvor tørveskimmel omtales særskilt.

Ghita C. Nielsen og Jørgen P. Jensen. Markens sygdomme og skadedyr. 200 sider, 460 kr. Jordbrugsforlaget. Det kgl. danske Landhusholdnings-selskab, København 1988.

Det er prisværdigt, at forfatterne næsten til 100% har anvendt dr. Paul Neergaards principper for de danske navne, og at der anvendes internationalt gængse videnskabelige navne.

Som et af de få afvigende eksempler skal nævnes *Helminthosporium*-fodsyge. Det fremgår af nedenstående opsats, hvorfor det ikke er så heldigt.

Bekendtgørelse om indførsel og udførsel af planter m.m. Landbrugsministeriets bekendtgørelse nr. 820 af 11. december 1987. 39 sider. Schultz Grafiske A/S, København.

De danske navne på planter og skadegørere følger dr. Paul Neergaards principper, og de videnskabelige navne er i de allerfleste tilfælde dem, som vi anser for de relevante, men da denne bekendtgørelse skal være i overensstemmelse med de øvrige EF-lande, har man måttet tage hensyn til, hvad man mener der. I den forbindelse er det en fordel, at det "andet navn" er med som synonym, hvor meningerne har været delte.

OPDELING AF *HELMINTHOSPORIUM* - HVORFOR DET?

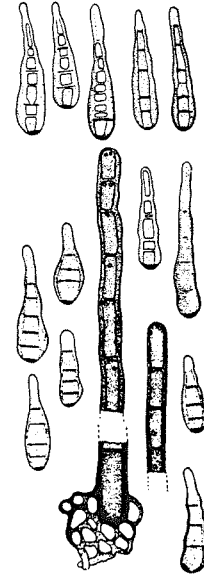
Slægten *Helminthosporium* blev allerede beskrevet af Link i 1809, og et meget stort antal arter er i tidens løb henført til den. Undersøgelser har da også vist, at de ikke udgør en enhed, hvorfor følgende slægter er blevet udskilt: *Drechslera* (Ito, 1930), *Curvularia* (Boedijn, 1933), *Bipolaris* (Shoemaker, 1959) og *Exserohilum* (Leonard & Suggs, 1974).

Helminthosporium

Teleomorph (perfekt) stadium ukendt.

Konidierne flercellede, koniske og bredest ved basis. Efterlader kun et utydeligt ar på siden af konidiebærerne (Fig. 1). Sølvscurv på kartoffel (*H. solani*, Fig. 1) er den eneste art af betydning for dansk jordbrug.

De fleste arter lever på dødt plantemateriale.

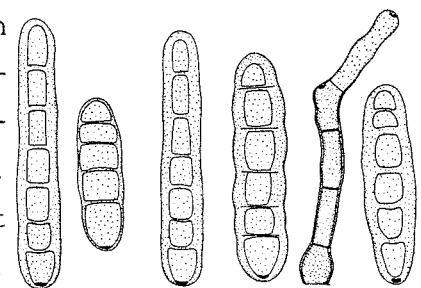

Figur 1. *H. solani*
(CMI No. 166, 1968)

Drechslera

Teleomorph stadium *Pyrenophora*.

Konidierne flercellede, cylindriske og kan spire fra enhver af cellerne. De efterlader et tydeligt ar i enden af konidiebærerne, der vokser videre (Fig. 2). Talrige plantepatogene arter, fx bladplet (*D. teres*, Fig. 2) og stribesyge (*D. graminea*) på byg.

Figur 2. *D. teres*
(efter M.B. Ellis, 1971)

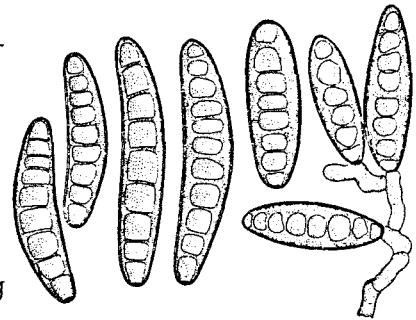
Bipolaris

Teleomorph stadium *Cochliobolus*.

Konidierne flercellede, tenformede eller elliptiske og spirer fra endecellerne. De efterlader et tydeligt ar på konidiebærerne.

Mange plantepatogene arter, men kun to er af betydning for dansk jordbrug, nemlig *B. sorokiniana* (*H. sorokiniana*, 1890; *H. sativum*, 1910; *Cochliobolus sativus*, 1942), der forårsager *Bipolaris*-bladplet og -fodsyge (Fig. 3) og *B. iridis*, der forårsager blæksyge på iris.

Af andre ofte omtalte arter kan nævnes *B. victoriae* (*C. victoriae*) på havre, *B. maydis* (*C. heterostrophus*) på majs og *B. sacchari* på sukkerrør.

Figur 3. *B. sorokiniana* (efter M.B. Ellis, 1971)

Curvularia

Teleomorph stadium *Cochliobolus*.

Konidierne flercellede, oftest stærkt bøjede (op til 90°). Spiring fra endecellerne, der er lysere end de øvrige. Konidierne vokser frem fra siden eller enden af konidiebærerne, hvor de efterlader et mere eller mindre tydeligt ar.

Flere arter er patogene på majs og ris under varmere himmelstrøg.

Exserohilum

Teleomorph stadium *Setosphaeria*.

Konidierne flercellede, tenformede til cylindriske eller ovale og med et meget fremtrædende ar (hilum).

Forekommer på majs og græsser under andre himmelstrøg.

Litteraturoversigt

Rossman, A.Y., M.E. Palm & L.J. Spielman, 1987. A Literature Guide for the Identification of Plant Pathogenic Fungi. APS Press, St. Paul, Minnesota 1987.

J.P. Skou